

Vendim nr. 153 datë 06.07.2023

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, i përbërë nga:

Elsa Toska,	Kryesuese
Ilir Toska,	Anëtar
Genti Ibrahimi,	Anëtar

në datën 06.07.2023 mori në shqyrtim paraprak kërkesën nr. 23 (A) 2023 të Regjistrimit Themeltar, që i përket:

KËRKUESE: AKADEMIA ALTERNATIVE SHKENCORE “RRËNJËT TONA”, ALEANCA PËR MBROJTJEN E BUTRINTIT, UNIONI SHQIPTAR I SHOQËRISË CIVILE, KËSHILLI ORGANIZATIV I KUVENDIT KOMBËTAR SHQIPTAR, ALEANCA QYTETARE PËR MBROJTJEN E VLERAVE KOMBËTARE, SHOQATA “PAL ENGJËLLI”, SHOQATA “MENV GROUP”, QENDRA KËRKIMORE SHKENCORE “G & G GROUP”, ALEANCA EKOLOGJIKE EVROPIANE (AEE).

OBJEKTI: Shfuqizimi i ligjit nr. 50, datë 23.05.2022 “Për miratimin e marrëveshjes për administrimin e nënzoneve të trashëgimisë kulturore dhe peizazhit kulturor, pjesë e Parkut Kombëtar të Butrintit ndërmjet Ministrisë së Kulturës dhe Fondacionit për Menaxhimin e Butrintit”, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 3, 4 dhe 59 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ligji nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese”, i ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese (*Kolegji*), pasi dëgjoi relatorin e çështjes Genti Ibrahim, shqyrtoi kërkesën, dokumentet shoqëruese dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Në datën 24.02.2021 ndërmjet Ministrisë së Kulturës dhe Fondacionit Shqiptaro-Amerikan për Zhvillim (*AADF*) është lidhur marrëveshja e bashkëpunimit për themelimin e “Fondacionit për Menaxhimin e Butrintit”. Qëllimi i kësaj marrëveshjeje është themelimi i fondacionit për administrimin indirekt të pasurisë kulturore, për administrimin, ruajtjen dhe mbrojtjen e saj, sigurimin e aksesit dhe shërbimeve për publikun në të, promovimin e saj dhe aktivitetet studimore e kërkimore, si dhe përdorimin, qarkullimin dhe veprimtarinë arkeologjike të pasurisë kulturore, duke e menaxhuar dhe zhvilluar atë në mënyrën më të mirë të mundshme, duke siguruar mjetet e nevojshme financiare dhe stafin e specializuar, me qëllim ruajtjen dhe zhvillimin e saj për të gjithë kohëzgjatjen e administrimit indirekt (neni 2).

2. Më pas, Ministria e Kulturës dhe Fondacioni për Menaxhimin e Butrintit kanë lidhur marrëveshjen “Për administrimin e nënzonave të trashëgimisë kulturore dhe peizazhit kulturor, pjesë e Parkut Kombëtar të Butrintit, ndërmjet Ministrisë së Kulturës dhe Fondacionit për Menaxhimin e Butrintit” (*marrëveshja për administrimin e Butrintit*), ku Ministria e Kulturës, si përfaqësuese e Qeverisë së Republikës së Shqipërisë, i jep fondacionit të drejtën ekskluzive për administrimin indirekt të pasurisë kulturore dhe të të drejtave e detyrimeve të tjera të parashikuara në këtë marrëveshje, në përputhje me legjislacionin e zbatueshëm dhe marrëveshjen e bashkëpunimit (neni 4, pika 4.1., i marrëveshjes).

3. Në këtë marrëveshje parashtrohet si kusht paraprak miratimi i saj nga Këshilli i Ministrave dhe Kuvendi i Republikës së Shqipërisë (neni 2, pika 2.2., i marrëveshjes). Data efektive e marrëveshjes është data e hyrjes në fuqi të ligjit me anën e të cilit miratohet kjo marrëveshje (neni 2, pika 2.3., i marrëveshjes).

4. Kuvendi, me propozimin e Këshillit të Ministrave, në datën 23.05.2022 ka miratuar ligjin nr. 50, datë 23.05.2022 “Për miratimin e marrëveshjes për administrimin e nënzonave të trashëgimisë kulturore dhe peizazhit kulturor, pjesë e Parkut Kombëtar të Butrintit, ndërmjet

Vendim i Kolegjit

Kërkuese: Akademia Alternative Shkencore “Rrënjët Tona”, Aleanca për Mbrojtjen e Butrintit, Unioni Shqiptar i Shoqërisë Civile, Këshilli Organizativ i Kuvendit Kombëtar Shqiptar, Aleanca Qytetare për Mbrojtjen e Vlerave Kombëtare, Shoqata “Pal Engjëlli”, Shoqata “Menv Group”, Qendra Kërkimore Shkencore “G & G Group”, Aleanca Ekologjike Evropiane (AEE).

Ministrisë së Kulturës dhe Fondacionit për Menaxhimin e Butrintit” (*ligji nr. 50/2022*). Në seancën plenare të datës 14.07.2022 Kuvendi ka vendosur rrëzimin e dekretit nr. 13703, datë 20.06.2022 të Presidentit të Republikës për kthimin e këtij ligji për rishqyrtim. Ky ligj është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 108, datë 29.07.2022 dhe ka hyrë në fuqi në datën 13.08.2022.

5. Kërkuueset, Akademia Alternative Shkencore “Rrënjët Tona” (*Akademia “Rrënjët Tona”*), Aleanca për Mbrojtjen e Butrintit, Unioni Shqiptar i Shoqërisë Civile, Këshilli Organizativ i Kuvendit Kombëtar Shqiptar, Aleanca Qytetare për Mbrojtjen e Vlerave Kombëtare, Shoqata “Pal Engjëlli”, shoqata “Menv Group”, Qendra Kërkimore Shkencore “G&G Group” dhe Aleanca Ekologjike Evropiane (AEE), në datën 07.04.2023 i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*), duke pretenduar se ligji nr. 50/2022 bie në kundërshtim me dispozitat e Kushtetutës dhe kanë kërkuar shfuqizimin e tij.

II

Pretendimet e kërkueseve

6. **Kërkuueset** kanë parashtruar, në mënyrë të përmbledhur, se ligji nr. 50/2022 ka cenuar *identitetin kombëtar dhe trashëgiminë kulturore*, pasi shkel parimet kushtetuese për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore. Parku Kombëtar i Butrintit gëzon mbrojtje të drejtpërdrejtë nga Kushtetuta dhe aktet e tjera ndërkombëtare që shteti ynë ka ratifikuar, por mënyra dhe procedura që janë ndjekur, si dhe vendimmarrja sesi do të administrohet kjo pasuri bien në kundërshtim të hapur me Kushtetutën dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore. Administrimi i pasurive të trashëgimisë kulturore nuk mund të kryhet nga një fondacion.

III

Vlerësimi i Kolegjit

A. Për legjitimitimin e kërkueseve

7. Çështjen e legjitimitimit (*locus standi*) Gjykata e ka vlerësuar si një ndër aspektet kryesore që lidhet me vënien në lëvizje të një procesi kushtetues. Për sa i përket legjitimitimit të organizatave, si subjekte të kushtëzuara që mund të vënë në lëvizje gjykimin kushtetues, sipas nenit 134, pika 1, shkronja “h”, të Kushtetutës, Gjykata ka pranuar legjitimitimin e këtyre subjekteve vetëm për çështje që lidhen me interesat e tyre. Ajo është shprehur se vlerësimi nëse një organizatë

Vendim i Kolegjit

Kërkuese: Akademia Alternative Shkencore “Rrënjët Tona”, Aleanca për Mbrojtjen e Butrintit, Unioni Shqiptar i Shoqërisë Civile, Këshilli Organizativ i Kuvendit Kombëtar Shqiptar, Aleanca Qytetare për Mbrojtjen e Vlerave Kombëtare, Shoqata “Pal Engjëlli”, Shoqata “Menv Group”, Qendra Kërkimore Shkencore “G & G Group”, Aleanca Ekologjike Evropiane (AEE).

ka ose jo mjaftueshëm interes, bëhet rast pas rasti, në varësi të rrethanave të çdo çështjeje të veçantë. Organizata që vë në lëvizje Gjykatën duhet të provojë se në çfarë mënyre ajo mund të preket në një aspekt të veprimtarisë së saj, pra duhet të provojë lidhjen e drejtpërdrejtë dhe të individualizuar që ekziston midis veprimtarisë së saj dhe normës që kundërshton. Interesi për të vepruar duhet të jetë i sigurt, i drejtpërdrejtë dhe vetjak. Ky interes konsiston tek e drejta e shkelur, te dëmi real ose potencial dhe jo te premisat teorike për antikushtetutshmërinë e normës që ka sjellë këtë cenim të interesit. Vetëm fakti se dispozitat e kundërshtuara mund të kenë ose kanë pasur një efekt çfarëdo për kërkuesin, nuk është i mjaftueshëm për të përcaktuar nëse ai legjitimohet në paraqitjen e kërkesës, por është e nevojshme të provohet se dispozita e kundërshtuar rregullon marrëdhënie që janë qëllimi i veprimtarisë së kërkuesit, sipas përcaktimeve të bëra në Kushtetutë, në ligje ose, në rastin e subjekteve të së drejtës private, në statut (*shih vendimet nr. 30, datë 05.07.2021; nr. 4, datë 15.02.2021; nr. 1, datë 16.01.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

8. Kolegji vëren se bazuar në aktet bashkëlidhur kërkesës, njëri prej subjekteve kërkuese, Akademia “Rrënjët Tona”, është regjistruar si shoqatë në regjistrin e organizatave jofitimprurëse sipas vendimit nr. 759, datë 20.09.2019 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Sipas përmbajtjes së statutit, shoqata ka si qëllim, ndër të tjera, *“të ndërgjegjësojë shqiptaro-arbrit kudo që ndodhen për rëndësinë e njohjes së origjinës sonë, për të marrë përsipër përgjegjësinë e kësaj peshe si trashëguesit dhe mbartësit themelore e të drejtpërdrejtë të tyre. Rritja e vetëdijes së shqiptarëve mbi rëndësinë e njohjes së lidhjeve të historisë së tyre me kulturat e antikitetit, si dhe nxitja e iniciativave për problemet në fushat e historisë, kulturës si dhe përfaqësimit si institucion i specializuar të interesave të qytetarëve për këto çështje në proceset vendimmarrëse dhe në instancat gjyqësore në mbrojtje të interesit publik e kombëtar në dobi të shkollave, arsimit, metodave studimore duke ngritur debatin e munguar shkencor në këto fusha për zbulimin e së vërtetës”* (nenet 5 dhe 6 të statutit).

9. Në lidhje me subjektet e tjera të cilat i janë drejtuar Gjykatës së bashku me subjektin Akademia “Rrënjët Tona”, Kolegji vëren se Drejtoria Gjyqësore dhe e Dokumentacionit e Gjykatës, për nevoja të shqyrtimit kushtetues, ka kërkuar, sipas nenit 27, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000, që këto subjekte të plotësojnë kërkesën me nënshkrimin e tyre si kërkues (emër, mbiemër) ose të përfaqësuesit, si dhe aktin e përfaqësimit të këtij të fundit (nëse është rasti);

Vendim i Kolegjit

Kërkuese: Akademia Alternative Shkencore “Rrënjët Tona”, Aleanca për Mbrojtjen e Butrintit, Unioni Shqiptar i Shoqërisë Civile, Këshilli Organizativ i Kuvendit Kombëtar Shqiptar, Aleanca Qytetare për Mbrojtjen e Vlerave Kombëtare, Shoqata “Pal Engjëlli”, Shoqata “Menv Group”, Qendra Kërkimore Shkencore “G & G Group”, Aleanca Ekologjike Evropiane (AEE).

vendbanimin ose vendqëndrimin e kërkuesve; përcaktimin e subjekteve të interesuara, si dhe adresat e tyre, duke paraqitur emrin, mbiemrin ose emërtimin, vendbanimin ose vendqëndrimin e subjekteve të interesuara; bazën ligjore; parashtrimin e shkaqeve dhe shkeljet e natyrës kushtetuese të pretenduara, kopje origjinale ose të noterizuar të statutit, aktit të themelimit, vendimit të regjistrimit të gjykatë, si dhe vërtetimin e përditësuar nga Zyra e Regjistrimit të OJF-ve të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë për çdo kërkues.

10. Në përgjigje të kësaj shkrese, përfaqësuesi i Akademisë “Rrënjët Tona” ka sqaruar se: *“Në lidhje me formën e grupit që ka dërguar një letër Rezolutë pranë institucionit të Gjykatës Kushtetuese të interesuar në çështjen Butrinti në shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, mund t’ju themi se ky grupim është i organizuar me vullnet të lirë si individë dhe si organizata të shoqërisë civile, atdhetare dhe kulturore. Marrin shkas nga një tryezë promovimi për librin “Butrinti” - aty ku errësohet dhe ndriçohet historia e vërtetë e Epirit dhe Shqipërisë”, me autor Sazan Gurin dhe Stefan Pinguli dhe pjesëmarrësit e organizuar në formë shoqatash atdhetare, kulturore dhe artistike, si dhe individë që kanë firmosur një Rezolutë e quajtur ndryshe “Kartë e Bardhë” e këtij promovimi - tubimi, e cila i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese që kërkohet në këndvështrimin e tyre “shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të ligjit nr. 50/2022, datë 23.05.2022 “Për miratimin e marrëveshjes për administrimin e nënzonave të trashëgimisë kulturore dhe peizazhit kulturor, pjesë e Parkut Kombëtar të Butrintit, ndërmjet Ministrisë së Kulturës dhe Fondacionit për Menaxhimin e Butrintit, i dalë mbas miratimit në Kuvendin e Shqipërisë në fletoren zyrtare të Republikës së Shqipërisë nr. 108, datë 29.07.2022. Për sa më sipër ne e kemi të pamundur t’ju riparaqesim ato kërkesa që ju parashtroni në shkresën tuaj të datës 24.03.2023, me nr. Akti A-6, e mbërritur në zyrat tona në datën 28.03.2023. Ata kanë shprehur vullnetin e tyre të lirë duke firmosur në emër të vetvetes dhe në rastin që drejtojnë edhe në emër të shoqatës që përfaqësojnë me vulën përkatëse, ndërkohë që Akademia “Rrënjët tona” si organizatore e këtij eventi vjen e plotësuar me të gjitha kërkesat që ju parashtroni”.*

11. Për sa më lart, Kolegji vlerëson se në lidhje me kërkueset, Aleanca për Mbrojtjen e Butrintit, Unioni Shqiptar i Shoqërisë Civile, Këshilli Organizativ i Kuvendit Kombëtar Shqiptar, Aleanca Qytetare për Mbrojtjen e Vlerave Kombëtare, Shoqata “Pal Engjëlli”, Shoqata “Menv Group”, Qendra Kërkimore Shkencore “G & G Group” dhe Aleanca Ekologjike Evropiane (AEE), për sa kohë që nuk plotësuan kërkesat administrative të Gjykatës nuk do të trajtohen kriteret e

Vendim i Kolegjit

Kërkuese: Akademia Alternative Shkencore “Rrënjët Tona”, Aleanca për Mbrojtjen e Butrintit, Unioni Shqiptar i Shoqërisë Civile, Këshilli Organizativ i Kuvendit Kombëtar Shqiptar, Aleanca Qytetare për Mbrojtjen e Vlerave Kombëtare, Shoqata “Pal Engjëlli”, Shoqata “Menv Group”, Qendra Kërkimore Shkencore “G & G Group”, Aleanca Ekologjike Evropiane (AEE).

legjitimitet, pasi kërkesa e tyre konsiderohet e paplotësuar. Ndërsa në lidhje me kërkesën tjetër, Akademia “Rrënjët Tona”, Kolegji vëren se Gjykata është vënë edhe më parë në lëvizje për shqyrtimin e një kërkesë me të njëjtin objekt, të paraqitur po nga ky subjekt në datën 18.01.2023, me pretendimin se ligji nr. 50/2022 cenon identitetin kombëtar dhe trashëgiminë kulturore, pasi administrimi i pasurive të trashëgimisë kulturore nuk mund të kryhet nga persona juridikë jofitimprurës. Në lidhje me këtë kërkesë, Kolegji, me vendimin nr. 40, datë 22.02.2023, ka vendosur moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare, duke vlerësuar se kërkesja nuk legjitimohet *ratione personae*, pasi ajo nuk ka parashtruar asnjë argument për të provuar interesin e saj të drejtpërdrejtë dhe pasojat negative të ardhura ose të pritshme nga zbatimi i ligjit të kundërshtuar, si dhe nuk ka arritur të provojë se në çfarë mënyre preket prej normave ligjore që kundërshton.

12. Me kërkesën e datës 05.04.2023 kërkesja i është drejtuar sërish Gjykatës për shfuqizimin e ligjit nr. 50/2022, duke pretenduar cenimin e Konventës së Parisit dhe të identitetit kombëtar e trashëgimisë kulturore, pasi administrimi i pasurive të trashëgimisë kulturore nuk mund të kryhet nga persona juridikë jofitimprurës; parimit të shtetit të së drejtës, të ligjshmërisë dhe të hierarkisë së akteve, pasi me VKM i është dhënë Këshillit Kombëtar të Menaxhimit të Pasurive Kulturore më shumë kompetenca se ato që i ka njohur ligji dhe se ai është miratuar në mungesë të konsultimit dhe marrjes së vlerësimeve e mendimeve nga ekspertët e fushës; parimit të kontrollit të financave publike, pasi shmanget tërësisht kontrolli i shtetit mbi të ardhurat që do të gjenerohen nga një pasuri kombëtare me vlera universale si Butrinti.

13. Në lidhje me atë kërkesë Kolegji i Gjykatës, me vendimin nr. 152, datë 06.07.2023, ka vendosur moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare, duke vlerësuar se për sa kohë që pretendimet e paraqitura nga kërkesja janë paraqitur më parë para Gjykatës, për të cilat Kolegji i saj është shprehur me vendim, ato nuk mund të merren më në shqyrtim. Në këtë vendim Kolegji ka ritheksuar se vendimmarrja e kolegjeve të kësaj Gjykate nuk mund të vihet në diskutim ose të bëhet objekt kontrolli prej vetë asaj, pasi në kuptim të neneve 124, 132 dhe 145, pika 2, të Kushtetutës vendimet e Gjykatës kanë forcë detyruese dhe natyrë përfundimtare.

14. Në kuptim të sa më sipër, Kolegji vlerëson se edhe kjo kërkesë e tretë e paraqitur nga kërkesja Akademia “Rrënjët Tona” nuk mund të kalojë për shqyrtim në seancë plenare, bazuar

Vendim i Kolegjit

Kërkuese: Akademia Alternative Shkencore “Rrënjët Tona”, Aleanca për Mbrojtjen e Butrintit, Unioni Shqiptar i Shoqërisë Civile, Këshilli Organizativ i Kuvendit Kombëtar Shqiptar, Aleanca Qytetare për Mbrojtjen e Vlerave Kombëtare, Shoqata “Pal Engjëlli”, Shoqata “Menv Group”, Qendra Kërkimore Shkencore “G & G Group”, Aleanca Ekologjike Evropiane (AEE).

në shkronjën “dh” të pikës 2 të nenit 31/a të ligjit nr. 8577/2000, pasi kërkimet e paraqitura janë objekt i një vendimi të mëparshëm të Kolegjit të kësaj Gjykate.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, në bazë të neneve 31 dhe 31/a, pika 2, shkronja “dh”, të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar,

V E N D O S I:

Moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare.

Vendim i Kolegjit

Kërkuese: Akademia Alternative Shkencore “Rrënjët Tona”, Aleanca për Mbrojtjen e Butrintit, Unioni Shqiptar i Shoqërisë Civile, Këshilli Organizativ i Kuvendit Kombëtar Shqiptar, Aleanca Qytetare për Mbrojtjen e Vlerave Kombëtare, Shoqata “Pal Engjëlli”, Shoqata “Menv Group”, Qendra Kërkimore Shkencore “G & G Group”, Aleanca Ekologjike Evropiane (AEE).